

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

ELEANOR SHARPSTON

13 päivänä heinäkuuta 2006¹

1. Käsiteltävänä olevassa asiassa Audiencia Provincial de Barcelona (Espanja) pyytää tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22 päivänä toukokuuta 2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY² (jäljempänä tekijänoikeusdirektiivi tai direktiivi) 3 artiklan 1 kohdan tulkintaa.

3. Direktiivin johdanto-osassa korostetaan ensinnäkin, että tekijänoikeuden ja lähioikeuksien yhdenmukaistamisen on perustuttava muun muassa tekijöiden ja esittäjien suojan korkeaan tasoon, sillä voidakseen jatkaa luovaa ja taiteellista työtään heidän on saatava asianmukainen korvaus työnsä käyttämisestä. Siinä lisätään, että täsmällinen ja tehokas järjestelmä tekijänoikeuden ja lähioikeuksien suojaamiseksi on yksi tärkeimmistä keinoista varmistaa, että eurooppalaisella kulttuuria luovalla toiminnalla ja kulttuurituotannolla on käytettävissään tarpeelliset voimavarat, ja taata, että teosten tekijät ja esittäjät voivat toimia riippumattomina ja arvonsa mukaisesti.⁴

Tekijänoikeusdirektiivi

2. Tekijänoikeusdirektiivillä pyritään, kuten sen otsikosta ilmenee, yhdenmukaistamaan tekijänoikeuden ja lähioikeuksien,³ mukaan lukien oikeuden välittää yleisölle teoksia, tiettyjä piirteitä.

4. Myös seuraavat perustelukappaleet koskevat nyt esillä olevaa asiaa:

”15) WIPO:n tekijänoikeussopimukse[lla]
– – saatetaan tekijänoikeuden ja lähioikeuksien kansainvälistä suojaa merkittävästi ajan tasalle myös niin kutsutun

1 – Alkuperäinen kieli: englantia.

2 – EYVL L 167, s. 10.

3 – Yhteisön oikeudessa tekijänoikeuden (droit d’auteur) katsotaan kattavan kirjailijoille, säveltäjille ja taiteilijoille jne. myönnettyt yksinoikeudet, kun taas lähioikeudet (droits voisins) kattavat esittäjille (muusikoille ja näyttelijöille jne.) ja yrittäjille (kustantajille ja elokuvien tuottajille jne.) myönnetty vastaavat oikeudet.

4 – Johdanto-osan 9–11 perustelukappale.

digitaalisen asialistan osalta – –. Tämän direktiivin avulla edistetään myös eräiden uusien kansainvälisten velvoitteiden täytäntöönpanoa.

on yksinoikeus sallia tai kieltää teostensa langallinen tai langaton välittäminen yleisölle, mukaan lukien teosten saattaminen yleisön saataviin siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada teokset saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana.”

– –

- 23) Tällä direktiivillä olisi edelleen yhdenmukaistettava tekijän oikeutta välittää teoksia yleisölle. Tämä oikeus tulisi ymmärtää laajasti siten, että se koskee kaikenlaista välittämistä yleisölle, joka ei ole läsnä paikassa, josta välittäminen saa alkunsa. Tämän oikeuden olisi katettava kaikenlainen teoksen siirto ja edelleen siirto yleisölle sekä langallisesti että langattomasti, mukaan lukien yleisradiointi. Tämän oikeuden ei olisi kosketava muita toimia.

– –

- 27) Pelkkä aineiston välittämisen mahdollistavien tai toteuttavien välineiden tarjoaminen ei ole tässä direktiivissä tarkoitettua välittämistä.”

6. Direktiivi tuli voimaan 22.6.2001 ja se oli pantava täytäntöön 22.12.2002 mennessä.⁵

Asiaa koskevat kansainväliset oikeussäännöt

7. Tekijänoikeusdirektiivin 3 artiklan 1 kohta vastaa kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamisesta tehdyn Bernin yleissopimuksen (jäljempänä Bernin yleissopimus tai yleissopimus)⁶ 11 bis artiklan 1 kappaletta ja on lähes samansisältöinen kuin WIPO:n⁷ tekijänoikeussopimuksen (jäljempänä WCT)⁸ 8 artikla. Kuten komissio huomauttaa, vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan johdettua yhteisön oikeutta on tulkittava mahdollisimman pitkälle yhteisön tekemien kansainvälisten sopimusten mukaisesti.⁹

5 – Direktiivin 13 ja 14 artikla.

6 – Tehty 9.9.1886, sellaisena kuin se on viimeksi tarkistettuna 24.7.1971 ja muutettuna 28.9.1979.

7 – Maailman henkisen omaisuuden järjestö.

8 – Hyväksytty Genevessä 20.12.1996.

9 – Asia C-61/94, komissio v. Saksa, tuomio 10.9.1996 (Kok. 1996, s. I-3989, 52 kohta).

5. Direktiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä, että ”tekijöillä

Bernin yleissopimus

- ii) teostensa esityksen saattaminen yleisön saataviin millä tavalla tahansa.

8. Vaikka yhteisö ei ole Bernin yleissopimuksen osapuolena, (eikä voisi edes olla, koska Bernin liiton jäsenyys on varattu valtioille) sen tulee noudattaa yleissopimusta tekijän- ja teollisoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista tehdyn sopimuksen (jäljempänä TRIPS-sopimus) 9 artiklan mukaisesti. Tämä sopimus on Maailman kauppajärjestön perustamissopimuksen,¹⁰ jossa yhteisö on osapuolena, liitteessä 1 C. On näin ollen mahdollista olettaa, että direktiivin 3 artiklan 1 kohta on ollut tarkoitus laatia yleissopimuksen mukaiseksi.

- 2. Samat oikeudet on näytelmä- ja musiikki-näytelmäteosten tekijöillä teostensa käännöksiin koko sen ajan, jonka heidän oikeutensa alkuperäisteoksiin on voimassa.”

9. Bernin yleissopimuksen 11 artiklassa määrätään seuraavaa:

- 10. Bernin yleissopimuksen 11 bis artiklan 1 kappaleessa määrätään seuraavaa:

”1. Näytelmä-, musiikkinäytelmä- ja sävellysteosten tekijöillä on yksinoikeus sallia:

”Kirjallisten ja taiteellisten teosten tekijöillä on yksinoikeus sallia:

- i) teostensa julkinen esittäminen millaisin keinoin tai menetelmin tahansa;

- i) teostensa yleisradioiminen tai välittäminen yleisölle muulla merkkien, äänien tai kuvien johtimettoman lähettämisen keinolla;

10 – Hyväksytty yhteisön puolesta sen toimivaltaan kuuluvissa asioissa 22 päivänä joulukuuta 1994 tehdyllä neuvoston päätöksellä 94/800/EY (EYVL L 336, s. 1). TRIPS-sopimus on julkaistu EYVL:ssä 1994, L 336, s. 213.

- ii) teoksen yleisradioinnin välittäminen yleisölle johtimitse tai edelleen yleisradioiminen silloin, kun tämä tapahtuu muun kuin alkuperäisen organisaation toimesta;^[11]

Euroopan yhteisö (ja valtiot, jotka eivät olleet Bernin liiton jäseniä) saattoivat liittyä sopimuksen osapuoliksi.

WCT

- iii) teoksen yleisradioinnin välittäminen yleisölle kaiuttimella tai muulla samankaltaisella merkkien, äänen tai kuvien siirtämiseen käytettävällä laitteella.”

11. Bernin yleissopimusta tarkistettiin viimeksi vuonna 1971.¹² Sopimuksen tarkistaminen edellyttää läsnäolevien ja äänestykseen osallistuvien sopimuspuolten yksimielisyyttä. Yksimielisyyden saavuttaminen osoitautui vaikeaksi jopa vuonna 1971, jolloin sopimuspuolia oli huomattavasti nykyistä vähemmän.¹³ Ilmeisesti tästä syystä sitä, että yleissopimusta olisi tarkistettu vuoden 1971 jälkeen tapahtuneen tekniikan kehityksen huomioon ottamiseksi, pidettiin epärealistisenä. WIPO päätti tämän vuoksi valmistella uuden sopimuksen, jonka hyväksyminen ei yleissopimuksen 20 artiklassa tarkoitettuna erityissopimuksena edellyttäisi Bernin liiton jäsenten yksimielisyyttä. Etuna oli lisäksi, että

12. WCT tuli voimaan 6.12.2001. Vaikka yhteisö on allekirjoittanut WCT:n, se ei ole vielä ratifioinut sitä.¹⁴ Sillä on kuitenkin merkitystä tekijänoikeusdirektiivin tulkinnan kannalta, koska direktiivin johdanto-osan 15 perustelukappaleessa todetaan, että direktiivin ”avulla edistetään myös eräiden uusien kansainvälisten velvoitteiden täytäntöönpanoa”, jotka johtuvat WCT:stä.

13. WCT:n 8 artiklassa, jonka otsikkona on ”Oikeus yleisölle välittämiseen” määrätään seuraavaa:

”Kirjallisten ja taiteellisten teosten tekijöillä on, tämän kuitenkin rajoittamatta Bernin

11 – Englanninkielisen version ii kohta ei ole niin selkeä kuin se voisi olla. Ranskankielinen versio on selkeämpi: "toute communication publique, soit par fil, soit sans fil, de l'œuvre radiodiffusée, lorsque cette communication est faite par un autre organisme que celui d'origine".

12 – Vuonna 1979 tehdyt muutokset koskivat pikemminkin vähäisiä sanamuotoon liittyviä yksityiskohtia kuin sisältöä.

13 – Tällä hetkellä sopimuspuolia on 162.

14 – Näyttää siltä, että yhteisön ratifiointi tapahtuu vasta sitten, kun kaikki jäsenvaltiot ovat ratifioineet WCT:n tekijänoikeusdirektiivin täytäntöönpanon jälkeen. Yhteisö ja jäsenvaltiot (joita oli 15 ennen vuoden 2004 laajentumista) ilmaisivat Genevessä 2.12. - 20.12.1996 pidetyn, eräitä tekijänoikeutta ja lähioikeuksia koskevia kysymyksiä käsitelleen diplomaattikokouksen lopussa aikomuksensa tallettaa ratifiointiasiakirjansa samanaikaisesti. Ks. M. Ficsor, *The Law of Copyright and the Internet*, 2002, s. 68, 2.41 kohta.

yleissopimuksen 11 artiklan 1 kappaleen ii kohdan, 11 bis artiklan 1 kappaleen i ja ii kohdan – – soveltamista, yksinoikeus sallia teostensa mikä tahansa välittäminen yleisölle johtimitse tai ilman johdinta, mukaan lukien teostensa yleisön saataville saattaminen siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada nämä teokset saatavilleen yksilöllisesti valitsemaansa paikkaan ja valitsemanaan aikana.”

katsoi viime aikoihin asti, ettei hotellihuoneita voitu pitää yksityisinä koteina ja että näin ollen näissä hotellihuoneissa tapahtuva television käyttö oli henkisen omaisuuden suojasta annetun lain 20 §:ssä tarkoitettua yleisölle välittämistä.¹⁶ Tribunal Supremo katsoi, että hotellin omistajan oli maksettava lupamaksut sille järjestölle, joka hallinnoi ohjelmistoa, johon yleisölle välitetyt teokset kuuluivat.

Asiaa koskeva Espanjan lainsäädäntö

14. Ennakkoratkaisupyyntön esittämistä koskevan päätöksen mukaan Espanjassa henkisen omaisuuden suojasta annetussa laissa (ley de propiedad intelectual)¹⁵ myönnetään tekijälle yksinomaiset oikeudet hyödyntää teostaan missä muodossa hyvänsä. Näihin oikeuksiin kuuluu yleisölle välittäminen. Lain 20 §:ssä selitetään ensimmäiseksi, mitä yleisölle välittämisellä tarkoitetaan: ”kaikki toimenpiteet, joiden avulla useat henkilöt voivat tutustua teokseen ilman, että jokaiselle heistä jaetaan siitä kappale”. Seuraavaksi 20 §:ssä todetaan, että yleisölle välittämistä ei ole välittäminen, joka tapahtuu ”puhtaasti yksityisessä kodissa, joka ei kuulu tai ole kytkettynä minkäänlaiseen jakeluverkkoon”.

16. Tätä oikeuskäytäntöä kuitenkin muutettiin Tribunal Supremon vuonna 2003 antamassa tuomiossa,¹⁷ jossa katsottiin, että hotellihuone on yksityinen koti, minkä vuoksi televisiovastaanottimien käyttö näissä huoneissa ei ole yleisölle välittämistä eikä lupaa näin ollen tarvita yleisölle välitettyjä teoksia koskevien tekijänoikeuksien haltijoilta.

Pääasia ja ennakkoratkaisupyyntö

15. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan Espanjan Tribunal Supremo

17. Sociedad General de Autores y Editores de España (jäljempänä SGAE) on immate-

15 – 12.4.1996 annettu kuninkaan lainsäädännöllinen asetus (Real Decreto Legislativo) 1/1996 (Boletín Oficial del Estado (BOE) nro 97, 22.4.1996, s. 14369); ks. erityisesti 17 §.

16 – Tribunal Supremon 19.7.1993 antama tuomio (RJ 1993/6164) ja 11.3.1996 antama tuomio (RJ 1996/2413).

17 – 10.5.2003 annettu tuomio (RJ 2003/3036).

riaalioikeuksia hallinnoiva järjestö. Se on nostanut kanteen Hotel Rafaelin omistajaa, Rafael Hoteles SL -nimistä yhtiötä (jäljempänä Rafael) vastaan, koska se väittää tämän loukanneen SGAE:n hallinnoimia tekijänoikeuksia. SGAE väittää erityisesti, että vuoden 2002 kesäkuun ja vuoden 2003 maaliskuun välisenä aikana Hotel Rafaelissa välitettiin yleisölle teoksia, jotka kuuluvat SGAE:n hallinnoimaan ohjelmistoon. Kyseinen yleisölle välittäminen tapahtui hotellihuoneisiin sijoitettujen televisiovastaanottimien avulla, jotka mahdollistivat hotellin asiakkaille sellaisten ohjelmien katselun, joita esitetään kanavilla, joiden televisiosignaaleja vastaanotettiin hotellin antennilla ja jaeltiin jokaiseen huoneeseen sijoitettuun televisiovastaaanottimeen. SGAE vaatii, että Rafael veloitetaan maksamaan korvauksia.

että Espanjan lainsäädännöllä ja oikeuskäytännöllä saatetaan rikkoa tekijänoikeusdirektiiviä. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ilmaisee erityisesti epäilyjä siitä, onko direktiivissä tarkoitetun kaltaista yleisölle välittämistä se, että hotelli vastaanottaa satelliitin välityksellä tai maitse televisiosignaaleja ja lähettää ne edelleen kaapeleitse hotellihuoneisiinsa. Se katsoo, että yleisölle välittämisen käsitteessä on olennaista se, että useille henkilöille annetaan mahdollisuus tutustua tässä tapauksessa television välityksellä esitettyyn teokseen. Tilanne on selkeästi tällainen silloin, kun yleisö on läsnä samanaikaisesti, kuten tapauksissa, joissa televisiovastaanotin on sijoitettu hotellin aulaan. Epäilyjä nousee kuitenkin esiin silloin, kun yleisö muodostuu vaihtuvista henkilöistä, kuten hotellihuoneissa.

18. Kansallinen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi SGAE:n kanteen. Se katsoi, että edellä viitatus Espanjan Tribunal Supremón viimeaikaisen oikeuskäytännön perusteella televisiovastaanottimien käyttö Hotel Rafaelin huoneissa ei ollut SGAE:n hallinnoimien teosten välittämistä yleisölle ja että näin ollen hotellinomistajan ei ollut tarpeellista hankkia ennalta myönnettävää lupaa ja suorittaa sitä vastaavaa maksua.

20. Audiencia Provincial de Barcelona on näin ollen päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

19. SGAE valitti tästä tuomiosta Audiencia Provincial de Barcelonaan, joka on katsonut,

”1) Onko televisiovastaanottimien, joihin lähetetään edelleen kaapelin välityksellä satelliitin kautta tai maitse vastaanotettuja televisiosignaaleja, sijoittaminen hotellihuoneisiin sellaista yleisölle

välittämistä, jota koskee [direktiivin 2001/29] 3 artiklassa tarkoitettu tekijänoikeuksien suojaa koskevien kansallisten lainsäädäntöjen yhdenmukaistaminen?

21. SGAE, Irlanti, Itävallan ja Ranskan hallitukset sekä komissio ovat esittäneet kirjallisia huomautuksia. SGAE, Rafael, Irlanti ja Puolan hallitus sekä komissio olivat edustettuina suullisessa käsittelyssä.

- 2) Onko 22.5.2001 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2001/29/EY säädetyn tekijänoikeuksien suojan vastaista se, että hotellihuoneen katsotaan olevan yksityinen tila, ja näin ollen se, että välittämistä, joka tapahtuu televisiovastaanottimien avulla, lähettämällä niihin edelleen hotellin aikaisemmin vastaanottamia televisiosignaaleja, ei pidetä yleisölle välittämisenä?

- 3) Kun on kyse 22.5.2001 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2001/29/EY säädetystä tekijänoikeuksien suojaamisesta yleisölle välittämiseen nähden, voidaanko hotellihuoneeseen sijoitetun televisiovastaanottimen avulla tapahtuvaa esittämistä pitää yleisölle välittämisenä, koska teokseen tutustuva yleisö on vaihtuvaa?”

EGEDA-tapaus

22. Nyt esillä olevassa asiassa kyseessä oleva Espanjan lainsäädäntö on ollut jo ennakkoratkaisupyyntön kohteena, joka tehtiin ennen tekijänoikeusdirektiivin antamista. Asiassa EGEDA¹⁸ yhteisöjen tuomioistuinta esitettiin kysymys siitä, onko hotellin vastaanottaessa satelliitin välityksellä tai maitse televisiosignaaleja ja lähettäessä ne edelleen kaapeleitse hotellihuoneisiinsa, kysymys direktiivissä 93/83¹⁹ tarkoitetusta välityksestä yleisölle tai yleisön vastaanotettaviksi tarkoitetuista signaaleista. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että kysymystä ei säädellä direktiivillä 93/83, minkä vuoksi sitä on tarkasteltava kansallisen oikeuden perusteella.

18 – Asia C-293/98, EGEDA, tuomio 3.2.2000 (Kok. 2000, s. I-629).

19 – Tiettyjen satelliitin välityksellä tapahtuvaan yleisradiointiin ja kaapeleitse tapahtuvaan edelleen lähettämiseen sovellettavien tekijänoikeutta sekä lähioikeuksia koskevien sääntöjen yhteensovittamisesta 27 päivänä syyskuuta 1993 annettu neuvoston direktiivi 93/83/ETY (EYVL L 248, s. 15).

23. Myös julkisasiamies La Pergola katsoi ratkaisuehdotuksessaan, ettei kysymystä säädellä direktiivillä 93/83.²⁰ Hän kuitenkin tarkasteli Bernin yleissopimuksen 11 bis artiklan 1 kappaletta, jonka perusteella kansallisen tuomioistuimen esittämään kysymykseen voitiin hänen mukaansa vastata.²¹ Hän ehdotti, että yhteisöjen tuomioistuin katsoo, että ensinnäkään kysymystä ei säädellä direktiivillä 93/83 ja toiseksi että se, että hotelli vastaanottaa toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevan lähettäjän satelliitin välityksellä tai maitse yleisradioimia suojattuja teoksia ja lähettää vastaanottamansa ohjelmasignaalit edelleen kaapeleitse hotellihuoneisiinsa sijoitettuihin televisioihin, on Bernin yleissopimuksen 11 bis artiklassa tarkoitettua välittämistä yleisölle. Viittaan tässä ratkaisuehdotuksessani paljolti julkisasiamies La Pergolan hyödylliseen arviointiin.

25. SGAE ja Ranskan hallitus katsovat pääasiallisesti, että tätä käsitettä on tulkittava siten, että se kattaa kyseiset toiminnot, joten kaikkiin kolmeen ennakkoratkaisukysymykseen tulisi vastata myönteisesti. Rafael ja Irlanti ja Itävallan hallitus ovat toista mieltä. Puolan hallitus keskittyy toiseen ja kolmanteen kysymykseen, joihin sen mukaan tulisi vastata myönteisesti. Komissio katsoo, että vaikka pelkkää televisiovastaanottimien sijoittamista hotellihuoneisiin ei voida pitää yleisölle välittämisenä, satelliitin välityksellä tai maitse vastaanotettujen televisiosignaalien lähettämistä edelleen kaapeleitse hotellihuoneisiin on pidettävä tällaisena välittämisenä.

Ensimmäinen kysymys

Arviointi

24. Ennakkoratkaisukysymykset koskevat direktiivin 3 artiklan 1 kohdan käsitteen ”välittäminen yleisölle” tulkintaa.

26. Yhdyn Rafaelin, Irlanti ja Itävallan hallitus sekä komission kantaan, jonka mukaan pelkkää televisiovastaanottimien sijoittamista hotellihuoneisiin ei voida pitää direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna yleisölle välittämisenä.²²

20 – Ratkaisuehdotuksen 14 kohta

21 – Ratkaisuehdotuksen 20–27 kohta.

22 – Vaikka kansallinen tuomioistuin viittaa direktiivin 3 artiklaan, on selvää, että kysymys koskee 3 artiklan 1 kohdan tulkintaa, koska tässä säännöksessä nimenomaisesti annetaan oikeus sallia ”välittäminen yleisölle”, joka on kaikkien kolmen kysymyksen kohteena. (Direktiivin 3 artiklan 2 kohdassa oikeus sallia ”teosten saattaminen yleisön saataviin”, joka on 3 artiklan 1 kohdan 2 virkkeen mukaan annettu tekijöille, ulotetaan myös esittäjiin, äänitetuottajiin, elokuvien tuottajiin ja yleisradio-organisaatioihin.)

27. Kyseinen johtopäätös syntyy selvästi direktiivin johdanto-osan 27 perustelukappaleen perusteella, jossa todetaan, että ”pelkkä aineiston välittämisen mahdollistavien tai toteuttavien välineiden tarjoaminen ei ole tässä direktiivissä tarkoitettua välittämistä”. Tämä selkeä rajoitus tukee 23 perustelukappaleen toteamusta, jonka mukaan ”oikeuden [välittää teoksia yleisölle] olisi katettava kaikenlainen teoksen siirto ja edelleen siirto yleisölle [joka ei ole läsnä paikassa, josta välittäminen saa alkunsa] sekä langallisesti että langattomasti, mukaan lukien yleisradiointi, [eikä sen] olisi kosketava muita toimia”.

28. Tämä lähestymistapa on lisäksi johdonmukainen WCT:ssä käytetyn käsitteen ”välittäminen” tulkinnan kanssa. On selvää, että direktiivin 3 artiklan 1 kohdalla pyritään panemaan täytäntöön yhteisössä tietyt uudet kyseiseen sopimukseen perustuvat kansainväliset velvoitteet.²³ Oikeus, josta jäsenvaltioiden on direktiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaan säädettävä, on lähes samansisältöinen kuin WCT:n 8 artiklan mukainen oikeus. Tämä ei ole sattumaa: yhteisö ja jäsenvaltiot

ehdottivat 8 artiklaa.²⁴ Diplomaattikokouksessa, jossa sopimus hyväksyttiin,²⁵ annettiin myös seuraava 8 artiklaa koskeva julkilausuma:

”On selvää, ettei pelkkien välittämisen mahdollistavien tai aikaansaavien fyysisten apuvälineiden toimittaminen itsessään merkitse tässä sopimuksessa tai Bernin yleissopimuksessa tarkoitettua välittämistä. Lisäksi on selvää, ettei mikään 8 artiklassa estä sopimuspuolta soveltamasta 11 bis artiklan 2 kappaletta.”

29. Katson näin ollen, että ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen tulee vastata, että televisiovastaanottimien, joihin lähete-tään edelleen kaapeleitse satelliitin välityksellä tai maitse vastaanotettuja televisiosignaaleja, sijoittamista hotellihuoneisiin ei voida pitää tekijänoikeusdirektiivin 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna välittämisenä yleisölle.

24 – ”Perusehdotus sopimuksen keskeisiksi määräyksiksi tiettyjä kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamista koskevien kysymysten osalta diplomaattikokouksen käsiteltäväksi” (jäljempänä perusehdotus; löytyy WIPO:n kotisivulta www.wipo.int), selitykset 10.07 ja 10.08. Perusehdotusta käsitelleiden asiantuntijakomiteoiden puheenjohtajan laatiman muistion 19 kohdassa todetaan seuraavaa: ”Selitysten tarkoituksena on i) selvittää lyhyesti ehdotusten sisältöä ja tarkoitusta ja antaa ohjeita tiettyjen määräysten merkityksen ymmärtämistä ja tulkintaa varten, ii) selvittää ehdotusten taustalla olevaa ajattelua ja iii) esittää viittaukset asiantuntijakomiteoiden kokouksissa tehtyihin ehdotuksiin ja huomautuksiin sekä viittaukset olemassa olevissa sopimuksissa oleviin malleihin ja vertailukohtiin.”

25 – Ks. alaviite 14. WIPO:n tekijänoikeussopimusta (CRNR/DC/96) koskevat julkilausumat löytyvät WIPO:n kotisivulta.

23 – Direktiivin johdanto-osan 15 perustelukappale, joka mainitaan edellä 4 kohdassa.

Toinen ja kolmas kysymys

30. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toista ja kolmatta kysymystä voidaan käsitellä yhdessä. Yhdessä luettuina niillä on katsottava tarkoitetun kysyä sitä, voidaanko lähetysten välittämistä hotellihuoneisiin televisiovastaanottimien avulla, joihin lähetetään hotellin ennalta vastaanottamia signaaleja, pitää direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna välittämisenä yleisölle.

31. On selvää, että jos vastaanottajien katsotaan muodostavan yleisön, sovelletaan 3 artiklan 1 kohdan säännöksiä: se seikka, josta huomautuksia esittäneiden osapuolten välillä on erimielisyyttä ja jonka vuoksi kansallinen tuomioistuin teki asiassa ennakkoratkaisupyyntö, on käsitteen ”yleisö” merkitys.

32. Mielestäni toiseen ja kolmanteen kysymyksen tulee vastata myönteisesti.

33. Direktiivissä ei määritellä yleisön käsitettä, vaikka (kuten SGAE sekä Puolan ja Ranskan hallitukset väittävät) on viitteitä siitä, että tätä direktiivin käsitettä on tulkittava laajasti. Tähän viittaavat sekä direktiivin pääasiallinen tavoite, jonka mukaan se perus-

tuu tekijänoikeuden ja lähioikeuksien ”suojan korkeaan tasoon”,²⁶ ja direktiivin johdanto-osan toteamus, jonka mukaan oikeus välittää teoksia yleisölle ”tulisi ymmärtää laajasti siten, että se koskee kaikenlaista välittämistä yleisölle, joka ei ole läsnä paikassa, josta välittäminen saa alkunsa [ja sen] olisi katettava kaikenlainen teoksen siirto ja edelleen siirto yleisölle sekä langallisesti että langattomasti”.²⁷

34. Koska direktiivissä ei ole määritelmää eikä selkeämpiä viitteitä, katson, että on perusteltua tarkastella asiaa koskevia kansainvälisiä instrumentteja.

35. Kuten edellä on todettu,²⁸ direktiivin 3 artiklan 1 kohdalla pyritään panemaan täytäntöön yhteisössä WCT:n 8 artiklan velvoitteet.

36. WCT:n 8 artiklan tavoitteena on selkeyttää Bernin yleissopimuksen määräyksiä, jotka koskevat yksinoikeutta teosten välittämiseen

26 – Johdanto-osan yhdeksäs perustelukappale. Ks. edellä 3 kohta.

27 – 23 perustelukappale.

28 – 28 kohta.

yleisölle, pääasiallisesti 11 bis artiklan 1 kappaletta, ja täydentää yleissopimukseen perustuvia oikeuksia ”laajentamalla oikeuden välittää teos yleisölle soveltamisalaa koskemaan kaikenlaisten teosten ryhmiä”.²⁹

37. Jälkimmäinen näistä tavoitteista liittyy erityisesti kirjallisiin teoksiin, valokuvateoksiin, kuvataiteellisiin teoksiin ja graafisiin teoksiin, joita yleisölle välittämisen oikeus ei aikaisemmin koskenut. Perusehdotuksessa mainitaan, että tekniikan kehitys ”on mahdollistanut sen, että suojattuja teoksia voidaan saattaa yleisön saataville monilla tavoilla, jotka eroavat perinteisistä tavoista”.³⁰ Tärkeintä tältä osin on tietysti internetin kehittyminen,³¹ ja direktiivin

3 artiklan 1 kohdan³² ja WCT:n 8 artiklan³³ ilmaisu ”teosten saattaminen yleisön saataviin siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada teokset saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana” on tarkoitettu koskemaan erityisesti vuorovaikutteisia (tilauksesta) verkoissa tapahtuvia siirtoja. Tästä syystä en yhdy Rafaelin väitteeseen, jonka mukaan nyt esillä olevassa asiassa ei ole kysymys yleisölle välittämisestä sen vuoksi, että hotellin asiakkaat, jotka ovat sidottuja laadittuihin esitysaikatauluihin, eivät voi saada televisio-ohjelmia saataviinsa itse valitsemanaan aikana. Laajemmin tarkasteltuna nyt esillä olevassa asiassa on pikemminkin kysymys direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa ja WCT:n 8 artiklassa asetetusta yleisestä säännöstä kuin sen soveltamisalaan nimenomaisesti kuuluvasta erityistilanteesta.

38. WCT:n 8 artiklalla pyritään täydentämään Bernin yleissopimuksen yleisölle välittämistä koskevia määräyksiä antamalla tekijöille yksinoikeus kaikenlaisten teosten välittämiseen yleisölle, jos kyseistä oikeutta ei ole vielä annettu yleissopimuksen nojalla.³⁴ Sillä annetaan tekijöille näin ollen aikaisempaa laajempi oikeus sallia ”teostensa mikä tahansa välittäminen yleisölle johtimitse tai ilman johdinta”. Yleisön käsitettä ei ole määritelty.

29 – Perusehdotus, selitys 10.05. Nämä tavoitteet ilmenevät myös WCT:n johdanto-osan perustelukappaleista, joissa viitataan tarpeeseen ”luoda uusia kansainvälisiä sääntöjä ja selkeyttää tiettyjen olemassa olevien sääntöjen tulkintaa sopivien ratkaisujen löytämiseksi uuden taloudellisen, sosiaalisen, kulttuurisen ja teknisen kehityksen esiin nostamiin kysymyksiin”.

30 – Ibid.

31 – Ks. myös tekijänoikeusdirektiivin johdanto-osan viides perustelukappale.

32 – Ks. myös 3 artiklan 2 kohta.

33 – Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa, KOM(97) 628 lopullinen, perustelujen 1.1.B.6 ja 3.II.A.1 kohta ja perusehdotus, 10.11 kohta. Tämä ilmenee selkeästi myös direktiivin johdanto-osan 25 perustelukappaleesta.

34 – Bernin yleissopimuksella annettun suojan soveltamisalaa verrattuna WCT:llä annettuun suojaan on arvioitu tyhjentävästi teoksessa Reinbothe ja von Lewinski, *The WIPO Treaties 1996*, s. 105–107, 11 kohta ja edellä alaviitteessä 14 mainitussa teoksessa Ficsor, s. 494–495, C8.03 kohta.

39. Itävallan hallitus väittää, että yleisön käsite tulee määritellä kansallisen lainsäädännön perusteella. Se viittaa perusehdotuksen selitykseen 10.17, jossa todetaan seuraavaa: ”Yleisön käsitettä on käytetty 10 artikkelissa vastaavassa merkityksessä kuin kyseisissä Bernin yleissopimuksen määräyksissä. Yleisön käsite määritellään kansallisessa lainsäädännössä ja oikeuskäytännössä.” Itävallan hallitus viittaa myös oikeuskirjallisuuteen, jossa tuetaan sen näkemystä, jonka mukaan yleisön käsite määritellään kansallisessa lainsäädännössä,³⁵ ja komission yksiköiden kertomukseen tekijänoikeutta ja lähioikeuksia koskevan yhteisön lainsäädännön tarkastelusta,³⁶ jossa todetaan seuraavaa: ”Tässä vaiheessa ei näyttäisi olevan tarvetta tarkastella uudelleen tähän asti noudatettua linjaa, ja yleisön käsitteen määrittely tulisi edelleenkin jättää kansallisen lainsäädännön ja oikeuskäytännön varaan.”³⁷

40. Tätä teemaa muunnellen Rafael väittää, että nyt esillä olevassa asiassa sovelletaan direktiiviä 93/83³⁸ eikä tekijänoikeusdirektiiviä. Yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainitussa asiassa EGEDA antaman tuomion³⁹ mukaisesti yleisölle välittäminen määritellään siten kansallisessa lainsäädännössä.

41. En yhdy näihin väitteisiin.

42. Kuten komissio huomauttaa, yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että ”sekä yhteisön oikeuden yhtenäisen soveltamisen periaate että yhdenvertaisuusperiaate edellyttävät, että yhteisön oikeuden sellaisen säännöksen sanamuotoa, joka ei sisällä nimenomaista viittausta jäsenvaltioiden oikeuteen säännöksen sisällön ja soveltamisalan määrittämiseksi, on tavallisesti tulkitettava koko yhteisössä itsenäisesti ja yhtenäisesti, mikä on tehtävä ottamalla huomioon säännöksen asiayhteys ja kyseisen säännöksen tavoitteet”.⁴⁰

43. On selvää, että tekijänoikeusdirektiivi on tarkoitettu yhdenmukaistamisdirektiiviksi, jolla pyritään ennen kaikkea ”edistää[mään] sisämarkkinoiden neljän vapauden toteuttamista” ja ”täyttää[mään] henkisen omaisuuden korkeatasoisen suojan vaatimukset”.⁴¹ Oikeus sallia teoksen välittäminen yleisölle on yksi niistä neljästä kysymyksestä, joiden komissio katsoi direktiiviehdotuksen tehdesään edellyttävän välittömiä lainsäädäntötoimia yhteisön tasolla ottaen huomioon niiden

35 – Kuten Reinbothen ja von Lewinskin em. teoksessa, s. 107, 12 ja 13 kohta.

36 – 19.7.2004, SEC(2004) 995, s. 15.

37 – Vapaa käännös..

38 – Mainittu edellä alaviitteessä 19.

39 – Ks. edellä 22 kohta.

40 – Asia C-245/00, SENA, tuomio 6.2.2003 (Kok. 2003, s. I-1251, 23 kohta).

41 – Johdanto-osan kolmas ja neljäs perustelukappale.

merkitys yhteismarkkinoiden kannalta.⁴² Johdanto-osan 23 perustelukappaleessa todetaan nimenomaisesti, että direktiivillä ”olisi edelleen yhdenmukaistettava tekijän oikeutta välittää teoksia yleisölle”. On selvää, että yhdenmukaistaminen jäisi kuolleeksi kirjaimeksi, jos jäsenvaltioilla olisi vapaus määrittellä toinen tämän oikeuden sisällön kannalta olennaisista seikoista.⁴³ Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin katsoi edellä mainitussa asiassa EGEDA antamassaan tuomiossa,⁴⁴ että 3 artiklan 1 kohta perustuu yleisölle välittämisen yhtenäiseen käsitteeseen.

44. En katso, että tämä kanta olisi ristiriidassa selityksen kanssa, johon Itävallan hallitus on viitannut. WCT:n osalta, johon yhteisö on liittynyt, kansallinen lainsäädäntö merkitsee tekijänoikeusdirektiiviä (eikä eri jäsenvaltioiden kansallisia lainsäädäntöjä) ja oikeuskäytäntö tämän tuomioistuimen oikeuskäytäntöä.

45. Komission kertomuksen osalta komission edustaja ilmoitti suullisessa käsittelyssä,

että kyseessä oli ainoastaan luonnos, jota komissio ei koskaan hyväksynyt. Joka tapauksessa komission oma näkemys yhteisön lainsäädännön vaikutuksesta, vaikka se onkin kiinnostava ja sillä on jossain määrin merkitystä, ei sido yhteisöjen tuomioistuinta.

46. Koska WCT:ssä tai direktiivissä ei määritellä yleisön käsitettä, tämän käsitteen sisältö täytyy määrittellä 8 artiklan tavoitteen perusteella. Kuten olen edellä todennut,⁴⁵ tällä määräyksellä pyritään selkeyttämään ja täydentämään Bernin yleissopimuksen 11 bis artiklan 1 kappaleen määräystä.

47. Bernin yleissopimuksen 11 bis artiklan 1 kappaleen syntyhistorian voidaan katsoa muodostuvan lukuisista yrityksistä parantaa tekijöiden oikeuksien suojaa tekniikan kehityksen vuoksi. Tekijälle annettiin oikeus sallia näytelmä- tai sävellysteostensa julkinen esittäminen alusta alkaen vuonna 1886.⁴⁶ Vuonna 1928 lisättiin 11 bis artikla, jossa alkuperäisessä muodossaan ainoastaan annettiin kirjallisten ja taiteellisten teosten

42 – Ks. ehdotuksen perustelujen 2.II.4 kohta, mainittu edellä alaviitteessä 34. Muut kysymykset olivat kopiointioikeus (direktiivin 2 artikla), tekniset toimenpiteet (6 ja 7 artikla) ja kopioiden levitysoikeus sekä sen lakkaaminen (4 artikla).

43 – Kuten komissio huomautti tekijänoikeutta ja lähioikeuksia tietoyhteiskunnassa käsitelleessä vihreässä kirjassaan (KOM (95) 382 lopullinen, 19.7.1995), joka edelsi direktiiviä, ”siitä, että tietyt toiminnot ovat laillisia tietyissä jäsenvaltioissa mutta eivät toisissa, saattaisi aiheutua vaikeuksia yhteismarkkinoiden toiminnalle” (jakso IV 3).

44 – Mainittu edellä alaviitteessä 18, tuomion 26–28 kohta.

45 – Ks. edellä 36 kohta.

46 – Alun perin 9 artiklassa, jossa aluksi edellytettiin ainoastaan, että kansallisessa lainsäädännössä myönnetty suoja ulotetaan koskemaan myös muita kuin oman maan kansalaisia. Brysselissä vuonna 1948 tehdyssä tarkistuksessa määräystä muutettiin siten, että yleissopimuksessa nimenomaisesti suojattiin tätä oikeutta sellaisenaan. Sillä välin 9 artiklasta oli tullut 11 artikla Berliinissä vuonna 1908 tehdyssä tarkistuksessa.

tekijöille ”yksinomainen oikeus antaa lupa teostensa esittämiseen yleisölle radiolähetysinä”.⁴⁷ Tällä määräyksellä oli selvästi tarkoitus laajentaa silloista oikeutta sallia teoksen esittäminen radiotaajuusyhteyksien teknisen kehityksen johdosta.⁴⁸ Määräys ei kuitenkaan koskenut signaalien lähettämistä johtimitse.

48. Vuonna 1948 11 bis artiklan 1 kappale muutettiin (olennaisilta osin) nykyiseen sanamuotoonsa. Oikeutta sallia teosten julkinen esittäminen (11 artiklan 1 kappale) ja teosten esittäminen yleisölle radiolähetysinä (silloinen 11 bis artiklan 1 kappale, josta tuli pääasiallisesti 11 bis artiklan 1 kappaleen 1 kohta), täydennettiin oikeudella sallia teoksen radiolähetysten julkinen toisintaminen langan avulla tai ilman sitä, milloin toisintaminen tapahtuu muun kuin alkuperäisen yrityksen toimesta (11 bis artiklan 1 kappaleen 2 kohta) ja teoksen radiolähetysten julkinen toisintaminen⁴⁹ kovaäänisellä tai muulla samankaltaisella merkkien, äänen tai kuvien siirtämiseen käytettävällä laitteella

(11 bis artiklan 1 kappaleen 3 kohta). WIPO:n sanastossa⁵⁰ edelleen yleisradioiminen [jota vuoden 1948 yleissopimuksen suomennotuksessa vastaa ilmaisu julkinen toisintaminen ilman lankaa] määritellään joko ”toisesta lähteestä vastaanotetun yleisradiolähetysten samanaikaiseksi yleisradioimiseksi tai aikaisemmin lähetetyn taikka vastaanotetun ja nauhoitetun yleisradiolähetysten myöhemmin tapahtuvaksi uudeksi yleisradioimiseksi”. Siinä myös todetaan selkeästi, että ”lupa teoksen yleisradioimiseen ei välttämättä sisällä teoksen edelleen yleisradioimista”.

49. Suojaa laajennettiin näin ollen jälleen tarkistuksen yhteydessä tekniikan kehityksen vuoksi.⁵¹ Huolenaiheena näyttäisi selvästi olleen varmistaa se, ettei yhtä vaihetta (esimerkiksi teoksen esittämistä tai ensimmäistä radiolähetystä) koskevan luvan katsoisi automaattisesti ulottuvan myöhempiin vaiheisiin (esimerkiksi esityksen ensimmäiseen radiolähetykseen tai radiolähetysten toisintamiseen muun kuin alkuperäisen yrityksen toimesta tai kovaäänisellä jne.).

47 – 11 bis artiklan 1 kappale. 11 bis artiklan 2 kappale koski ehtoja, joita tämän oikeuden käytölle voitiin asettaa kansallisessa lainsäädännössä.

48 – Vuoden 1948 Brysselin tarkistuskokouksen pöytäkirjoissa (s. 263) todetaan alkuperäisestä 11 bis artiklan 1 kappaleesta seuraavaa: ”Koska periaate oli muotoiltu viitteellisesti, yleissopimuksen sanamuoto oli sovelias siinä vaiheessa, jossa keksinnön kehittäminen oli silloin vasta alkamassa”. Radiolähetysten käsitteen, jota käytettiin hyväksytyssä versiossa, ymmärrettiin yleisesti sisältävän myös televisiolähetykset. Ks. tältä osin Ricketson, S., *The Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works: 1886–1986*, s. 439. Ricketson kuvailee radiolähetystä vuonna 1928 ”uudeksi tekniseksi keksinnöksi, jolla on huomattavia vaikutuksia tekijöiden oikeuksiin” (s. 103).

49 – Englanninkielisen tekstin ilmaisujen ”communication to the public” ja ”public communication” sanamuodossa olevalla erolla ei näyttäisi olevan mitään merkitystä. Ranskankielisessä tekstissä, joka 37 artiklan 1 kappaleen c kohdan nojalla on todistusvoimainen eri tekstien tulkintaa koskeissa erimielisyyksissä, molempien osalta käytetään ilmaisua ”communication publique”.

50 – Tekijänoikeutta ja lähioikeuksia koskeva sanasto (1980). Sanaston johdannossa todetaan, että sanaston tarkoituksena on ”auttaa tekijänoikeuden ja lähioikeuksien alalla laakisessa yleisimmin käytettyjen käsitteiden ymmärtämisessä”.

51 – Brysselin kokouksen esittelijä totesi: ”Ottaen huomioon radion ihmeellinen kehitys, ohjelmassa ehdotettiin [tarkistettua 11 bis artiklaa], jossa oikeus eriteltiin sen uusimpien hyödyntämistapojen perusteella? ? pyrkimyksenä huomioida tuleva kehitys [television osalta]” (pöytäkirja, mainittu edellä alaviitteessä 48, s. 263). Ricketson toteaa vastaavasti, että Brysselin tarkistuskokouksen aikaan tekijöiden oikeudet ”olivat vaarassa jäädä nopean ja ennenkuuluttoman teknisen kehityksen varjoon” (em. teos, s. 113, 348 kohta). Ks. myös Ricketson, s. 424, 8.63 kohta.

50. Näyttää siltä, että yleissopimuksen 11 bis artiklan 1 kappaleen 2 kohdassa tarkoitettu toisintaminen ”muun kuin alkuperäisen yrityksen toimesta” hyväksyttiin ”puhtaasti toiminnallisena” erottavana arviointiperusteena: vaihtoehto, jonka mukaan uusi lupa vaadittaisiin aina, kun lähetys ”saa tuoreen kuulijakunnan” hylättiin tarkoituksella.⁵² Kuitenkin määräyksen keskeinen vaikutus näyttäisi olevan juuri tämä. WIPO:n ohjekirjassa⁵³ vahvistetaan lisäksi tämä tulkinta. Siinä todetaan 11 bis artiklan 1 kappaleen 3 kohdan osalta seuraavaa:

sessä julkisilla paikoilla. Kyse on siis siitä, kattaako tekijän yleisradioasemalle antama lupa lisäksi lähetyksen kaiken hyödyntämisen myös kaupallisessa tarkoituksessa.

”Lopuksi kolmas [11 bis artiklan 1 kappaleessa] tarkoitettu tapaus on se, jossa yleisradioitu teos välitetään yleisölle esim. kaiuttimella tai muulla tavalla. Tämä tilanne on yleistymässä. On tavallista, että paikoissa, joihin ihmiset kokoontuvat (kahvilat, ravintolat, teehuoneet, hotellit, suuret myymälät, junat, lentokoneet jne.) esitetään yleisradioituja ohjelmia. Suojattuja teoksia hyödynnetään myös enenevässä määrin mainostami-

Yleissopimuksen perusteella vastaus on kielteinen. *Samoin kuin silloin, kun lähetys välitetään johtimitse, muodostuu uusi yleisö (1 kappaleen 2 kohta), joten myös tässä tapauksessa teos saatetaan sellaisten kuulijoiden (ja ehkä myös katsojien) saataviin, jotka eivät olleet tekijän tiedossa silloin, kun hän antoi lupansa. Vaikka lähetyksen vastaanottavien henkilöiden määrä on määrittelemätön, tekijä olettaa yleisradioinnille antamansa luvan kattavan ainoastaan välittömän yleisön, joka vastaanottaa signaalin perhepiirissä. Jos tämän vastaanottamisen tapahduttua pyritään tavoittelemaan laajempaa kohderyhmää, usein voittoa tavoitellen, ja*

52 – Ricketsonin em. teos, s. 449.

53 – Bernin yleissopimuksen ohjekirja (1978). Johdannon mukaan ohjekirjalla, jossa ei ole ”tarkoitus esittää yleissopimuksen määräysten oikeita tulkintoja”, pyritään ”esittämään Bernin yleissopimuksen sisältö mahdollisimman yksinkertaisesti ja selkeästi ja selventämään sen luonnetta, tavoitteita ja soveltamisalaa”.

uudelle kohderyhmälle annetaan mahdollisuus tutustua teokseen, kysymys ei enää ole pelkästä yleisradioinnista. Tekijälle annetaan oikeus valvoa teoksensa uutta julkista esittämistä.”⁵⁴

hotellin asiakkaille mahdollisuuden suojatun teoksen näkemiseen. Ilman tätä [sen] suorittamaa myöhempää käyttöä asiakkaat – jotka oleskelivat satelliitin kattamalla alueella – eivät nimittäin olisi voineet nähdä yleisradioitua teosta millään tavalla; tältä osin he siis muodostavat 'uuden yleisön' verrattuna alkuperäisen lähetyksen kohdeyleisöön”.

51. Edellä esitetyn perusteella näyttää selvältä, että WCT:n 8 artiklalla pyritään täydentämään Bernin yleissopimuksen 11 bis artiklan 1 kappaletta tehostamalla tekijöiden oikeutta sallia teostensa välittäminen tilanteissa, joissa tekniikan kehitys mahdollistaa sen, että välitetty teos, jonka välittämisen tekijä on sinänsä sallinut, voidaan lähettää edelleen kohderyhmälle, joka on laajempi kuin ensimmäiselle välitykselle tarkoitettu vastaanottajien ryhmä.

52. Lähetysten välittäminen edelleen hotelli-huoneisiin televisiovastaanottimien avulla, joihin lähetetään hotellin ennalta vastaanotettavia signaaleja, kuuluu suoraan tämän käsitteen piiriin. Kuten julkisasiamies La Pergola muotoili tämän edellä mainitussa asiassa EGEDA antamassaan ratkaisuehdotuksessa,⁵⁵ ”vaikuttaa aivan selvältä, että – kun otetaan huomioon, ettei kyseinen lähettäminen ole vain vahvistimien asentamisen ja käyttämisen kaltainen tekninen keino alkuperäisen lähetyksen vastaanottamisen varmistamiseksi tai parantamiseksi sen näkyvyysalueella – [hotellin omistaja] on esillä olevassa asiassa se henkilö, joka tarjoaa

53. Muistutan, että ”puhtaasti toiminnallinen” arviointiperuste, joka tosiasiasa hyväksyttiin 11 bis artiklan 1 kappaleen 2 kohdassa eli että välittämisen täytyy ”tapahtua muun kuin alkuperäisen organisaation toimesta”, täyttyy joka tapauksessa nyt esillä olevan kaltaisessa tilanteessa. Kuten Ranskan hallitus huomauttaa, hotellin omistaja on samassa asemassa kuin kolmas taho, joka välittää edelleen alun perin yleisradioituja tai kaapeleitse lähetettyjä ohjelmia.

54. Komissio väittää, että kun arvioidaan sitä, onko kyseessä välittäminen ”yleisölle”, ratkaisevia seikkoja ovat välityksen mahdollisten vastaanottajien piirin laajuus ja sen taloudellinen merkitys tekijälle. Olen sitä mieltä, että nämä molemmat seikat tulee

54 – 11 bis 11 ja 11 bis 12 kohta; kursivointi tässä.

55 – Mainittu edellä alaviitteessä 18, ratkaisuehdotuksen 22 kohta.

ottaa huomioon. Tulkinta, jossa huomioidaan nämä seikat, vaikuttaisi vastaavan määräyksen tavoitetta, joka on antaa tekijälle oikeus sallia teoksensa hyödyntäminen välittämällä se yleisölle.⁵⁶

söksi' on määriteltävä kaikki hotellissa tietyllä hetkellä olevat asiakkaat. Toisin sanoen niiden henkilöiden 'paikallinen epäyhtenäisyys', jotka muodostavat vastaanottajapiirin, jonka saataville myöhemmästä käytöstä vastuussa oleva henkilö saattaa teoksen, ei ole riittävä peruste sille, että saavutetun uuden yleisön taloudellinen merkittävyys voitaisiin kiistää."⁵⁷

55. On totta, että kun hotelli välittää televisiosignaaleja hotellihuoneisiin, kunkin yksittäisen välityksen vastaanottajana tietyllä hetkellä ovat vain huoneen asukkaat, yleensä yksi tai kaksi henkilöä. On kuitenkin huomioitava kaikkien samantyyppisten välitysten kasautuvat vaikutukset ottaen huomioon direktiivin tarkoitus, joka on sen yhdeksännen perustelukappaleen mukaan oikeudenhaltijoiden suojan korkea taso ja 23 perustelukappaleen toteamus, jonka mukaan yleisölle välittämisen oikeus "tulisi ymmärtää laajasti". Julkisasiamies La Pergola käsitteli edellä mainitussa asiassa EGEDA antamassaan ratkaisuehdotuksessa taidokkaasti väitettä, jonka mukaan "hotellihuoneessa asuvien asiakkaiden taloudellinen merkitys on niin vähäinen, etteivät he voi muodostaa 'uutta' yleisöä verrattuna alkuperäisen ohjelman yleisöön. Yleisradioidun teoksen lähettämistä television välityksellä ei siis voitaisi pitää taloudellisesti merkityksellisenä erillisenä välitystoimena." Yhdyn hänen näkemykseensä, jonka mukaan "tekijänoikeutta koskeissa säännöksissä tarkoitetuksi 'ylei-

57. Komission mukaan välittämisen voittoa tavoitteleva luonne ei ole ratkaisevaa. Komissio viittaa esimerkkeinä musiikin soittamiseen kaiuttimilla tai kuvien heijastamiseen laajakankaalle hyväntekeväisyys- tai poliittisissa tilaisuuksissa. Se katsoo, että tällaisissa tapauksissa olisi kysymys välittämisestä yleisölle siitä huolimatta, että taloudellinen vaikutin puuttuu. Julkisasiamies La Pergola, joka piti tärkeänä uuden yleisön taloudellista merkitystä, katsoi sitä vastoin edellä mainitussa asiassa EGEDA antamassaan ratkaisuehdotuksessa, että Bernin yleissopimuksessa "esitetään periaate, jonka mukaan tekijän lupaa tarvitaan yleisradioidun teoksen kaikkeen myöhempään käyttöön, joka johtaa erillisiin taloudellisiin hyödyntämistoimiin, joihin liittyy niistä vastuussa olevan henkilön voiton tavoittelu".⁵⁸ Hän myös esitti näkemyksen, johon yhdyn ja jonka

56 – Ks. Reinbothen ja von Lewinskin em. teos, s. 107, 12 kohta.

56 – Ratkaisuehdotuksen 26 kohta.

57 – Ibid., 24 kohta.

mukaan hotellihuoneisiin tarjottavien ohjelmien sisäinen lähetysohjelma epäilemättä ”tuottaa – – hotellille taloudellisesti arvioitavissa olevaa hyötyä”.⁵⁹

57. Nyt esillä olevassa asiassa on selvää, että ensinnäkin välityksen mahdollisten vastaanottajien piiri on sekä laaja että tekijän kannalta taloudellisesti merkittävä ja toisaalta välittävä organisaatio toimii voittoa tavoitellen. Tällaisessa tilanteessa välittämisen täytyy katsoa tapahtuvan ”yleisölle”. Mielestäni ei ole tarpeellista tai asianmukaista ratkaista nyt esillä olevan asian yhteydessä sitä, edellytetäänkö aina, että välittämisestä vastuussa oleva henkilö tavoittelee taloudellista etua, jotta välityksen katsottaisiin direktiivin 3 artiklassa tarkoitettulla tavalla tapahtuvan yleisölle.

58. Tarkastelen lopuksi neljää yksityiskohdasta väitettä, jotka Rafael sekä Irlanti ja Itävallan hallitus ovat vielä esittäneet.

59. Ensinnäkin Rafael väittää, mikäli ymmärsin oikein sen edustajaa suullisessa käsittelyssä, että tekijänoikeusdirektiivin johdanto-osan 35 perustelukappaleen ja 5 artiklan

mukaan direktiivillä suojatuista tekijöiden oikeuksista on mahdollista poiketa ja joka tapauksessa 35 perustelukappaleessa todetaan ainoastaan, että tällaisissa tapauksissa ”oikeudenhaltijoiden *olisi* saatava sopiva hyvitys”⁶⁰ teostensa käytön korvaamiseksi. Rafael väittää, että koska verbi on konditionaalissa, hyvityksen maksaminen ei ole pakollista. Myös Irlanti viittaa jäsenvaltioiden oikeuteen säätää poikkeuksista.

60. On totta, että direktiivin 5 artiklassa on ”*tyhjentävä*” luettelo poikkeuksista ja rajoituksista – – yleisölle välittämistä koskevaan oikeuteen”.⁶¹ Nyt esillä olevassa asiassa ei ole kuitenkaan mitenkään selvitetty sitä,⁶² mitkä näistä poikkeuksista voisivat soveltua nyt esillä olevassa asiassa. Väite, joka perustuu konditionaalin käyttöön espanjankielisessä versiossa (joka on sitä paitsi tavallinen käytäntö perustelukappaleissa), ei ole hyväksyttävissä teleologisen tulkinnan eikä muiden kieliversioiden vertailun perusteella.

61. Toiseksi Rafael ja Itävallan hallitus väittävät, että hotellin toimesta tapahtuva edelleen lähettäminen hotellihuoneisiin ei kuulu

60 – Kursivointi tässä. Espanjankielisessä tekstissä, johon väite oletettavasti perustuu, vastaava ilmaisu on ”deberían”. Ranskan- kielisessä tekstissä käytetty ilmaisu on kuitenkin ”doivent”.

61 – Johdanto-osan 32 perustelukappale; kursivointi tässä.

62 – Ei edes vastauksessa suullisessa käsittelyssä esitettyyn kysymykseen.

59 – 25 kohta.

3 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, koska tämä säännös sen vuoksi, että siinä käytetään ilmaisua ”langallinen tai langaton” välittäminen, koskee lähinnä etävälittämistä. Tämä tulkinta vahvistetaan niiden mukaan 23 perustelukappaleessa, jonka mukaan oikeus koskee *ainoastaan* ”välittämistä yleisölle, joka ei ole läsnä paikassa, josta välittäminen saa alkunsa”. Tämän mukaisesti yleisölle välittämistä koskevia säännöksiä ei ole täysin yhdenmukaistettu ja ainoastaan etävälittämistä – kuten radiolähetyksiä (”langaton” välittäminen) tai kaapelilähetyksiä (”langallinen” välittäminen) – koskevat säännökset on yhdenmukaistettu. Rafael ja Itävallan hallitus katsovat, että jos jokaista vaikka vain perättäistä välittämistä pidetään julkisena ja näin ollen välittämisenä yleisölle, tästä seuraisi (todennäköisesti vastoin tarkoitusta) se, että myös televisiolähetyksen yksityinen vastaanottaminen merkitsisi välittämistä yleisölle.

soveltamiseen – mihin linja tulisi vetää? – Bernin yleissopimuksen 11 bis artiklan 1 kappaleen syntyhistoria ei tue tällaista näkemystä. Kuten edellä on todettu, sen mukaisesti asian kannalta merkityksellinen arviointiperuste on sitä vastoin alkuperäisen lähetyksen vastaanottajien piirin laajentaminen muun kuin alkuperäisen organisaation toimesta. On selvää, että tiettyä lähetystekniikkaa täytyy pystyä käyttämään etäältä,⁶³ mutta jos etäisyys on tietyssä tapauksessa lyhyt, se ei vähennä tämän arviointiperusteen merkitystä. Asiaa voidaan sitä vastoin arvioida direktiivin johdanto-osan 23 perustelukappaleessa käytetyn arviointiperusteen nojalla, jonka mukaan yleisölle välittäminen koskee ”kaikenlaista välittämistä yleisölle, joka ei ole läsnä paikassa, josta välittäminen saa alkunsa”⁶⁴ ja jonka mukaisesti ei edellytetä etäisyyden määrittämistä.

62. Olen jo edellä selvittänyt, miksi väite, jonka mukaan direktiivillä ei ole täysin yhdenmukaistettu yleisölle välittämisen käsitettä, ei ole mielestäni perusteltu.

64. Rafaelin ja Itävallan viimeisen väitteen osalta, jonka mukaan jos perättäistä välittämistä pidetään kuitenkin julkisena, määritelmä soveltuisi myös yksityiseen televisiolähetyksen vastaanottamiseen, näyttää selvältä WIPO:n ohjekirjan ja sanaston (sekä terveen järjen) nojalla, että sillä ei ole tällaista seurausta. Kuten ohjekirjassa todetaan, ”tekijä olettaa yleisradioinnille antamansa luvan kattavan ainoastaan välittömän yleisön,

63. En myöskään pidä hyväksyttävänä väitettä, jonka mukaan yleisölle välittäminen edellyttää etäisyyden olemassaoloa. Riippumatta niistä ilmeisistä vaikeuksista, joita liittyisi tällaisen mielivaltaisen edellytyksen

63 – WIPO:n sanastossa 11 bis artiklan 1 kappaleen 1 kohdassa tarkoitettu ”merkkien, äänen ja kuvien lähettäminen” määritellään ”miksi tahansa tekniikaksi, jolla teoksia tai ääni- ja/tai kuvaohjelmia ja tietoa voidaan lähettää yleisölle etäältä langattomasti tai langallisesti”.

64 – Kursivointi tässä.

joka vastaanottaa signaalin perhepiirissä”.⁶⁵ Tämän tulkinnan vahvistaa WIPO:n sanaston yleisölle välittämisen määritelmä: ”teoksen asettaminen – millä tahansa asianmukaisella tavalla yleisesti henkilöiden saataviin eikä vain rajoitetusti tiettyjen yksityiseen ryhmään kuuluvien henkilöiden saataviin”.⁶⁶ Lisäksi siltä osin kuin vastuussa olevan organisaation taloudellisen edun tavoittelulla on merkitystä, sen avulla voidaan, kuten julkisasiamies La Pergola toteaa edellä mainitussa asiassa EGEDA antamassaan ratkaisuehdotuksessa, ”selvittää vakuuttavasti, miksi kyse ei ole välityksestä yleisölle, kun television välitön käyttäjä asettaa suojatun teoksen perheensä tai ystäviensä saataville: pikemminkin kuin kolmansien henkilöiden toteuttamasta yleisradioidun teoksen myöhemmästä käytöstä tällaisessa tapauksessa on kyse pelkästä alkuperäisen ohjelman vastaanottamiseen käytettävien laitteiden yhteiskäytöstä ilman että asianomainen henkilö tavoittelee voittoa”.⁶⁷ Lopuksi todettakoon, että Bernin yleissopimus, WCT ja direktiivi koskevat kaikki tekijöiden taloudellisten oikeuksien suojaamista. On vaikea nähdä, kuinka teoksen välittäminen yksityisissä piireissä voisi olla näiden oikeuksien vastaista.

jattujen teosten edelleen lähettämistä televisiovastaanottimiin tai niiden saataville asettamista televisiovastaanottimissa tällaisissa paikoissa, joissa asiakkaat (ja mahdollisesti heidän luonaan huoneessa vierailevat sukulaiset ja ystävät) voivat katsella niitä, ei ole pidettävä julkisena välittämisenä. Se huomauttaa, että yhteisöjen tuomioistuin on katsonut ensisijaisesti Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan⁶⁸ perusteella, että suojan antaminen sellaisia julkisen vallan toimenpiteitä vastaan, joilla puututaan mielivaltaisesti tai suhteettomalla tavalla henkilöiden yksityisen toiminnan piiriin, on yhteisön oikeuden yleinen periaate.⁶⁹ Yhteisön lainsäätäjän on otettava huomioon tämä periaate antaessaan johdettua yhteisön oikeutta, johon tekijänoikeusdirektiivi kuuluu. Se on näin ollen merkityksellinen direktiivin 3 artiklan 1 kohdan tulkinnan kannalta.

65. Kolmanneksi Irlanti väittää, että hotelli-huoneiden yksityisen luonteen vuoksi suo-

66. En kuitenkaan ymmärrä, miten Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artikla, joka koskee yksityisten suojaamista viranomaisten puuttumista vastaan, kun he käyttävät oikeuttaan nauttia yksityis- ja perhe-elämänsä kohdistuvaa kunnioitusta, voi olla merkityksellinen edes analogisesti sellaisen säännöksen tulkinnassa, jolla pyritään tekijänoikeuteen liittyvien oikeuksien yhdenmu-

65 – 11 bis 12 kohta.

66 – Ks. vastaavasti Ricketsonin edellä alaviitteessä 48 mainittu teos, s. 432 ja 433, 8.71 kohta ja s. 453, 8.88 kohta sekä Reinbothen ja von Lewinskin edellä alaviitteessä 35 mainittu teos, s. 107, 12 kohta.

67 – 24 kohta.

68 – Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklassa annetaan oikeus yksityis- ja perhe-elämään ja kielletään viranomaisia puuttumasta tämän oikeuden käyttämiseen (paitsi yleisen edun sitä edellyttäessä).

69 – Irlanti viittaa yhdistettyihin asioihin 46/87 ja 227/88, Hoechst v. komissio, tuomio 21.9.1989 (Kok. 1989, s. 2859, Kok. Ep. X, s. 145, 19 kohta) ja asiaan C-94/00, Roquette Frères, tuomio 22.10.2002 (Kok. 2002, s. I-9011, 27 ja 29 kohta).

kaistamiseen. Yleisesti ottaen olisin samaa mieltä julkisasiamies La Pergolan kanssa, joka otti kantaa samanlaiseen väitteeseen edellä mainitussa asiassa EGEDA antamassaan ratkaisuehdotuksessa.⁷⁰ Vaikka julkisasiamies katsoi, että perusoikeuksien suojan kannalta ”hotellihuone on henkilön tai hänen perheensä yksityiselämään tai kotipiiriin kuuluvaa aluetta”, hän jatkoi seuraavasti: ”Tekijänoikeuksien suojan osalta yksityisen ja yleisen välinen oikeudellinen rajaviiva ei – – ole välttämättä samanlainen. Ei ole sattumaa, että asunnon yksityistä tai yleistä luonnetta koskeva arviointiperuste vaikuttaa vieraalta sen yleissopimuksen 11 bis artiklan sanamuodon ja hengen kannalta, jossa tekijän lupaa vaaditaan paitsi silloin, kun teos lähetetään edelleen yleiseen tai yleisölle avoimeen paikkaan, myös silloin, kun teos välitetään yleisön saataville. Tästä näkökulmasta katsoen sen määrittämiseksi, onko toimenpide välitystä yleisölle, ratkaisevana ei voida myöskään pitää yleisön käsitteen ominaispiirrettä eli sitä, että tiettyyn ryhmään kuuluvien henkilöiden tai näiden henkilöiden ja järjestäjän välillä ei ole erityisiä henkilökohtaisia suhteita.”

67. Lopuksi Rafael ja Irlanti väittävät, että nyt esillä olevassa asiassa ei ole kysymys välittämisestä yleisölle, koska tietyn edelleen lähetetyn televisio-ohjelman tosiasiallinen vastaanottaminen riippuu siitä, avaako hotellin asiakas television huoneessaan ja valit-

seeko hän tietyn kanavan. Olen jälleen kiitollisuudenvelassa julkisasiamies La Pergolalle, joka on jo vastannut tähän kysymykseen. Edellä mainitussa asiassa EGEDA antamassaan ratkaisuehdotuksessa⁷¹ hän totesi, että tämä väite ”on ristiriidassa erään tekijänoikeutta koskevan perusperiaatteen kanssa: kyseisen periaatteen mukaan oikeudenhaltija ei saa korvausta teoksen tosiasiallisesta käytöstä vaan pelkästä oikeudellisesta mahdollisuudesta teoksen käyttöön. Esimerkiksi kustantajan on maksettava tekijälle sovitut palkkiot myydyistä kirjoista riippumatta siitä, lukevatko ostajat ostamansa kirjat. Vastaavasti hotelli, joka lähettää sisäisesti kaapelin välityksellä – samanaikaisesti, lyhentämättömänä ja muuttamattomana – alun perin satelliitin välityksellä lähetetyn ohjelman, ei voi kieltäytyä maksamasta tekijälle hänelle kuuluvia korvauksia väittäen, että yleisradioitu teos ei ole tosiasiallisesti saavuttanut niitä mahdollisia katsojia, jotka voivat käyttää hotellihuoneisiin sijoitettuja televisioita.”

68. Olen näin ollen sitä mieltä, että toiseen ja kolmanteen kysymykseen tulisi vastata siten, että esittämistä, joka tapahtuu televisiovastaanottimien avulla, joihin lähetetään hotellin ennalta vastaanottamia televisiosignaaleja, on pidettävä tekijänoikeusdirektiivin 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna välittämisenä yleisölle.

70 – Mainittu edellä alaviitteessä 18, ratkaisuehdotuksen 23 kohta.

71 – Mainittu edellä alaviitteessä 18, ratkaisuehdotuksen 22 kohta.

Ratkaisuehdotus

69. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa Audiencia Provincial de Barcelonan (Espanja) esittämiin kysymyksiin seuraavasti:

Ensimmäinen kysymys

- Televisiovastaanottimien, joihin lähetetään edelleen kaapelin välityksellä satelliitin kautta tai maitse vastaanotettuja televisiosignaaleja, sijoittamista hotelli-huoneisiin ei voida pitää tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22 päivänä toukokuuta 2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna yleisölle välittämisenä.

Toinen ja kolmas kysymys

- Esittämistä, joka tapahtuu televisiovastaanottimien avulla, joihin lähetetään hotellin ennalta vastaanottamia signaaleja on pidettävä direktiivin 2001/29/EY 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna yleisölle välittämisenä.